

Jelzői értékű határozó

A határozó az állítmány bővítménye, mégpedig elsősorban az igei állítmányé. Melléknévvel kifejezett mondatrészhez csak kivételesen kapcsolódik határozó, mégpedig mód- vagy mértékhatározó, pl. *nagyon szép, nemesen egyszerű*. Főnévvel kifejezett mondatrésznek (alany, tárgy, ragos, névutós főnévvel kifejezett határozó) a jelző a természetes kiegészítője.

o **Ismét alkalmassá kell tenni a családokat a gyermekeiről és öregeiről gondoskodásra.**

A *gondoskodás* főnév, tehát határozó nem kapcsolódhat hozzá. A határozót egy melléknévi igenév közbeiktatásával tudjuk jelzővé alakítani, mert az igenévnek már lehet határozója. A legegyszerűbb ilyen igenév a *való*.

Ismét alkalmassá kell tenni a családokat a gyermekeikről és öregeikről való gondoskodásra.

Tartalmasabb igenévvel (pl. *történő*) csak akkor éljünk, ha az nem mond ellent a mondat tartalmának.

Az indoeurópai nyelvekből terjedt el és terjed egyre inkább nálunk is az ún. **jelzői értékű hátravetett határozó** (már a neve is mutatja ellentmondásosságát):

o **A támadás az amerikai flotta ellen nagy veszteségeket okozott.**

Az ilyen szerkezeteket inkább valódi jelzővé kellene alakítani:

Az amerikai flotta elleni támadás nagy veszteségeket okozott.

A határozót ösztönösen a mondat állítmányára vonatkoztatjuk, ezért félreértést okozhat a jelző értékű határozó, különösen akkor, ha egy rag vagy névutó el is választja a főnevet a rá vonatkozó határozótól:

o **A levelezést a szemben álló fél ügyvédjével továbbítjuk önöknek.**

Ezt úgy érthetjük, hogy a szemben álló fél ügyvédje viszi el a leveleket, pedig ezt akarták mondani:

Továbbítjuk önöknek a szemben álló fél ügyvédjével folytatott levelezést.

A címek gyakran csonka mondatok, ezekben nem kifogásolhatjuk a hátravetett jelzői értékű határozót, pl. *Ember a vadonban*. Kifogástalan lehet felsorolásban, feliratban, leltárban, étlapban, állandósult kifejezésekben; kevésbé zavaró, ha a mondat végére kerül, és nem érthető másra. Néha a sok egyéb jelző miatt nehéz elkerülni a jelzői értékű határozót. Tótfalusi Istvánnak egy éppen ezt a jelenséget ostorozó mondatában is előfordul:

o A melléknévi szerepű határozók ilyen gépies átfordítása az angol nyelvből valódi és egyre gyakrabban felbukkanó idegenszerűség.

Pedig megoldható lett volna a hibáztatott szerkezet nélkül is:

A melléknévi szerepű határozóknak az angol nyelvből való gépies átfordítása valódi és egyre gyakrabban felbukkanó idegenszerűség.

Ajánlatos ezzel az eszközzel nagyon óvatosan bánni. Ha lehet, inkább valódi jelzős szerkezetet használjunk!